

ความต้องการและกิจกรรมในการใช้พื้นที่สวนสาธารณะของชุมชนพักอาศัย

กรณีศึกษา : แนวทางการออกแบบพื้นที่สวนสาธารณะ กรุงเทพมหานคร

อาจารย์ธนา ศิริจันทร์สว่าง

บทคัดย่อ

บทบาทที่สำคัญของสวนสาธารณะในปัจจุบัน นอกจากการเป็นสถานที่ที่ส่งเสริมสภาพแวดล้อมในเขตเมืองให้เกิดความร่มรื่นและสวยงามแล้ว ยังเป็นพื้นที่ที่ผู้คนในชุมชนพักอาศัยใช้ในการพักผ่อน ออกกำลังกาย เป็นศูนย์กลางในการพบปะของผู้คนในชุมชนเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน รวมถึงการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะให้เป็นแหล่งในการเรียนรู้ของผู้คนในชุมชนพักอาศัยได้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้มีกิจกรรมที่ให้ความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของผู้คนในชุมชนพักอาศัยในเขตเมืองต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความต้องการและกิจกรรมในการใช้พื้นที่สวนสาธารณะในชุมชนพักอาศัยของกรุงเทพมหานคร ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมและความต้องการของผู้คนในชุมชนพักอาศัย ศึกษาถึงปัจจัยคุณลักษณะ เศรษฐกิจ สังคม การดำเนินชีวิต วิถีชีวิตของประชากรในพื้นที่ รวมถึงทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงความต้องการและกิจกรรมในการใช้พื้นที่สวนสาธารณะในแต่ละเขตเมือง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบสวนสาธารณะและกิจกรรมในการใช้พื้นที่ที่ควรมีภายในสวนสาธารณะในชุมชนพักอาศัยของกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาดังกล่าวด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ร่วมกับวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการความต้องการและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา การศึกษาได้นำเสนอข้อมูลพื้นฐานด้านการสำรวจความต้องการ จากการสำรวจเก็บตัวอย่างแบบสอบถามและจากการสัมภาษณ์จากผู้ที่อาศัยในชุมชนพักอาศัยในเขตเมืองต่าง ๆ จำนวน 18 ชุมชน เพื่อครอบคลุม 3 รูปแบบพื้นที่ ได้แก่ เขตเมืองชั้นใน เขตเมืองชั้นกลาง และเขตเมืองชั้นนอก เพื่อเป็นตัวแทนของข้อคิดเห็นประชากรของกรุงเทพมหานคร โดยข้อมูลที่ได้จากการสำรวจแบบสอบถามจะถูกรวบรวมและประมวลผลโดยโปรแกรมทางสถิติ (SPSS for Window) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย การทดสอบไคสแควร์ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยการวัดซ้ำสำหรับการศึกษาในเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบไม่เป็นการ นำมาประมวลผลรวมทั้งหมดโดยการวิเคราะห์และนำเสนอผลการศึกษา

ผลการวิจัยและศึกษาได้ถูกนำมาวิเคราะห์ แสดงให้เห็นได้ว่า ในเขตเมืองชั้นใน เขตเมืองชั้นกลาง และเขตเมืองชั้นนอก ประชาชนกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการพื้นที่สวนสาธารณะในชุมชนพักอาศัยมาก เนื่องจากเห็นว่าจะทำให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี เกิดความร่มรื่น สวยงาม เด็กเล็กมีพื้นที่ในการวิ่งเล่น และใช้ในการพักผ่อน ออกกำลังกายของผู้คนในชุมชน รวมถึงต้องการพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะให้เป็นแหล่งในการเรียนรู้คู่กับชุมชน คุณลักษณะของประชากรมีส่วนสำคัญและเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึงความต้องการกิจกรรมในการใช้พื้นที่สวนสาธารณะในเขตเมือง อาทิ เช่น ปัจจัยทางด้านระดับการศึกษา ปัจจัยทางด้านอาชีพ ปัจจัยทางด้านสถานภาพ และปัจจัยทางด้านประเภทของผู้อาศัย โดยสรุปเป็นแนวทางในการเพิ่มพื้นที่และความต้องการกิจกรรมในการใช้พื้นที่สวนสาธารณะในชุมชนพักอาศัย ได้ดังนี้

เขตเมืองชั้นใน พื้นที่ที่มีความหนาแน่นสูง ควรพิจารณาพื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่เว้นว่างระหว่างชุมชนพัฒนาเป็นพื้นที่สวนสาธารณะ โดยเชื่อมโยงพื้นที่ 2-3 ชุมชนเข้าไว้ด้วยกัน และให้สวนสาธารณะเป็นศูนย์กลาง โดยมีพื้นที่ห้องสมุดประชาชน พื้นที่ออกกำลังกายกลางแจ้ง และ พื้นที่ทำและแสดงงานศิลปะ อยู่ในพื้นที่สวนสาธารณะ

เขตเมืองชั้นกลาง พื้นที่ที่มีความหนาแน่นปานกลาง สามารถพัฒนาพื้นที่สีเขียวและพื้นที่เว้นว่างภายในชุมชนเป็นพื้นที่สวนสาธารณะได้ โดยมีพื้นที่ห้องสมุดประชาชน พื้นที่ออกกำลังกายกลางแจ้ง พื้นที่สำหรับแอโรบิก และพื้นที่แสดงงานศิลปะ อยู่ในพื้นที่สวนสาธารณะ

เขตเมืองชั้นนอก พื้นที่ที่มีความหนาแน่นน้อย สามารถเพิ่มพื้นที่สีเขียวหรือพื้นที่เว้นว่างพัฒนาเป็นพื้นที่สวนสาธารณะในชุมชนได้ เนื่องจากมีความหนาแน่นน้อย โดยมีพื้นที่ห้องสมุดประชาชน พื้นที่ออกกำลังกายกลางแจ้ง และพื้นที่แอโรบิก รวมถึงพื้นที่ในการทำและแสดงงานศิลปะ และอาจพิจารณาเพิ่มพื้นที่อื่น ๆ ได้ เช่น สนามเด็กเล่น พื้นที่สระน้ำ เพื่อความร่มรื่นและสวยงามของสวนสาธารณะในชุมชน

จากการศึกษาวิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยคุณลักษณะของประชากรมีส่วนสำคัญอย่างมากเป็นตัวบ่งชี้ถึงความต้องการและกิจกรรมในการใช้พื้นที่สวนสาธารณะในชุมชนพักอาศัยของกรุงเทพมหานคร เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสพผลสำเร็จ รวมถึงเป็นศูนย์กลางให้ชุมชนพักอาศัย ในเขตเมืองได้มีสถานที่ในการพักผ่อน เป็นแหล่งแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ผู้คนในชุมชน พักอาศัยของกรุงเทพมหานครต่อไป